

Latviešu sieviešu ceļojumu apraksti 20. gadsimta sākumā

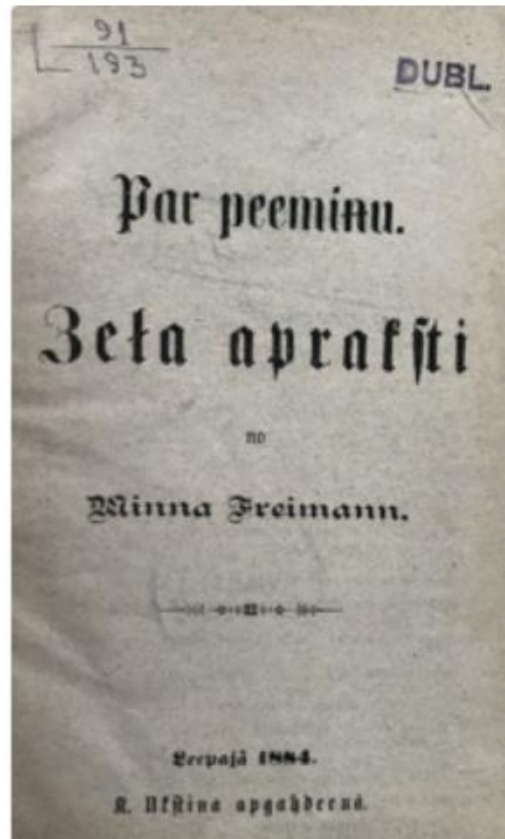
Zita Kārkla
LU LFMI

“Latviešu sievietē plašāku centienu laukā”
(Dzimtenes Vēstnesis 1912)

“Marijas Šmites and Lilijas Sērmūkšes ceļojumu aprakstiem, protams, nejaušs raksturs un tie nekā mūsu garīgās kultūras apcirknī sevišķa neienes.”

Minna Freimane (1847–?) “Par piemiņu” (1884/2021)

“Lai nu gan **tēvijā jau dažas tautietes, kas ceļojušas un par saviem piedzīvojumiem daudz ko stāstījušas**, tad taču zinu, ka vēl vairāk tādu, kas, savā dzimtenē mūžu nodzīvodamas, arī dažu labu reizi ilgojas, ko zināt un dzirdēt no citu ļaužu dzīves (..).

(Vēstule “Rotai”, ko cien. Tautiete M. M. no Krievzemes laidusi.
Rota, Nr. 2., 1884)

Marija Medinska–Valdemāre
(1830–1887)

Vēstule “Rotai”, ko cien.
Tautiete M. M. no Krievzemes
laidusi. *Rota*, Nr. 2.–3. 1884

Minnas Freimanes un Piliņu Katrīnas ceļojumu kartes

Vētraina diena. Debess tāda zili pelēkiem mākoņiem. Aiz viņiem slēptā saules gaisma kā dzeltenas un bāli zaļas svītras spiežas cauri viņu segai. Stiprs vakara vējš. Olīvu koku sīkās lapas dreb un jaucas uz viņa augstā klintskalna, kas zem smagas mākoņu nastas tik melns un nepieietams rēgojas viļņojošā jūrā. Un lejā sīka auguma palmas loka zarus, garos zarus zemu, zemu...

Anna Ķeniņa. Iz Dienvidiem, 1902

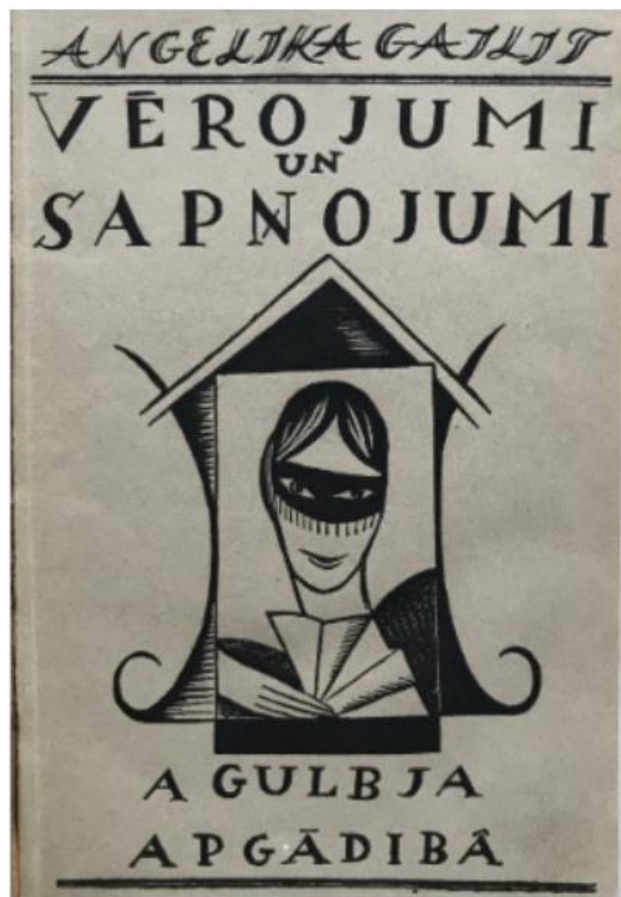
Viņā pusē tālumā kalnu galotnes sniegu apklātas; tuvējie kalni it kā vienos ziedos. Kāds kontrasts! – Attālie kalni zilā miglā tīti – saules stars laužas cauri kā trepes no debesīm uz zemes ieleju. Visapkārt kalni un kalni. Kalnos mazas pelēkas mājiņas kā putnu ligzdas klints sienās. Ieleja. Redzami dūmu mutuļi tālumā. Kas tur? Vai fabrika? Kā tad, atkal kultūra! Gaisā paceļas lieli skursteņi un kūp, maitā gaisu un dabas skaistumu.

Vagonā no Cīriķes līdz Lugano, 1910

Nebija datumu, nedēļas dienu – bij vieni vienīgi nemitīgi svētki. Es izgāju viena. Viena svešā pilsētā, bez mērķa, bez nolūkiem. Un te tu aptvēri mani saviem glāstošiem saulstariem un, uzspiezdama dedzinošu skūpstu uz manas pieres un uz lūpām, uz mūžu ņēmi mani savā gūstā. Apburtībā klīdu pa klusām ielām. Kājas viegli slīdēja pa platiem baltiem akmeņiem, itin kā tas būtu ne ielas bruģis, bet mīkstas segas, kas pašas mani nestu.

Angelika Gailīte. Vērojumi un sapņojumi, 1920

Angelika Gailīte
“Vērojumi un sapņojumi” (1920)

Tagad mūsu kuģis iet uz Grieķiju. Uz Grieķiju! Uz saulaino Grieķiju! Kā nodreb sirds!... Garā iedomājos tos laikus, kad grieķu dievi dzīvoja, kad Grieķija bija laimes un mīlestības zeme. Gara acīm lielā rindā paiet garām skaistās, graciozās grieķietes ar rožu vainagiem galvā; stiprie, spēka pilnie grieķi savās baltās togās ar laura vainagiem galvā... dejo nimfas un fauni... Tur mūžīgā vasara, tur mūžīgi zilas debesis. Mums jābrauc 18 stundas. No Smirnas izbraucām vakarā. Laiks silts un lēns. Mūsu kuģis lēni peld pa Egejas jūras viļņiem. Pie debesīm parādās viena zvaigznīte pēc otras. Sēžu kuģa galā un skatos sudraba strīpā, kas atspoguļojas no mēneša; redzu arī augstus kalnus uz salām, kurām mēs garām braucam. Nakts ir tik skaista un silta, nu prātā nāk labas domas. Dvēsele traucas kam pretī, kaut kam skaistam un cēlam...

Lilija Sērmūkša. Ceļojums pa Turciju, Grieķiju, Ēģipti, Palestīnu, Sīriju un Bulgāriju, 1911

Noslēguma secinājumi:

Ceļojumu apraksti, atrodoties starp autobiogrāfiju, publicistiku un daiļliteratūru, ir ne vien aizraujoša lasāmviela, bet arī materiāls starpdisciplināriem pētījumiem literatūrā, sociālajā vēsturē, ģeogrāfijā u.c.

Iespēja paplašināt sieviešu rakstniecības vēsturi un papildināt tradicionālo literāro kanonu ar tekstiem, kas līdz šim uzskatīti par margināliem.